

PROTOKOLL

Projekt **Tuumajaama riigi eriplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programm**

Teema Avalik arutelu

Kuupäev 06.08.2026 kell 18.00-18.50

Asukoht Ulvi Klubi

Protokollija Evelin Kuusik

Osalejad Registreerimislehel (10 osalejat)

- Päevakava
- **Miks planeering algatati**
 - **Millised dokumendid on avalikustatud ja mis on nende mõte**
 - **Planeeringuala**
 - **Mõjuvaldkonnad: inimene, loodus, vesi, taristu, riskid**
 - **Kuidas asukohti võrreldakse ja kuidas ettepanekuid arvestatakse**
 - **Kuidas ja mille kohta saab ettepanekuid esitada**
 - **Muud küsimused ja arutelu**

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://www.riigiplaneering.ee/tuumajaam>.

Küsimused ja arutelu

Küsimus: Mida on viimase aasta jooksul edasi tehtud, kui sarnast infot tutvustati juba varasemal koosolekul?

Liis Krigul Fermi Energia AS (edaspidi Fermi): Täna on planeering algatatud ning tegemist on MKM-i avaliku koosolekuga, kus tutvustatakse lähteseisukohti ja mõjude hindamise programmi.

Agnes Lihtsa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM): Fermi Energia on varem teinud teavitustööd ja eeluuringuid, kuid nüüd otsitakse riigi eriplaneeringuga läbipaistvas protsessis kuue asukoha seast parimat võimalikku asukohta. Ükski kuuest asukohast ei ole praegu eelistatud ning otsus tehakse uuringute ja meetodilise võrdluse alusel.

Küsimus: Kui kaua protsess veel kestab ja millal võiks ehitamiseni jõuda?

MKM: Planeering on alles esimene etapp ning planeeringu kehtestamine ei tähenda, et ehitamine algab kohe. Arutelu rõhutati, et arendaja saab planeeringu ja eeltöödega paralleelselt edasi liikuda, kuid ehitamine sõltub edasistest lubadest ja otsustest.

Küsimus: Kui jahutusvesi võetakse merest, miks ei kaaluta näiteks Tabasalu, Viimsi või Tallinna piirkonna mereäärseid asukohti?

Fermi: Riik ja Fermi Energia tegid asukohtade eeluuringuid ning Virumaa piirkond jäi sõelale eelkõige tugeva olemasoleva elektrivõrgu, alajaamade läheduse ja otsejahutuseks vajaliku merevee tõttu. Välistamisel arvestati ka Natura alasid, liinide rajamise võimalikkust, looduskeskkonna mõju ja kohaliku kogukonna aspekte. Lõppfaasis kaaluti ka Loksa piirkonda ja Aidu karjääri, kuid Loksa puhul olid keerulised liiniühendused ning Aidu puhul selgus vee-uuringust, et jahutusvett ei jätku.

Küsimus: Kas Venemaa lähedusega seotud riskid on arvestatud ja kas reageerimisvõime oleks teistsugune, kui asukoht oleks mujal?

MKM: Sisejulgeoleku ja kaitsevaldkonna hinnangud on protsessi osa ning neid käsitlevad Sise- ja Kaitseministeerium oma pädevuses. Kaitseministeerium ei ole praeguses etapis kuut asukohta välistanud, kuid edasine riskianalüüs võib asukohti muuta. Läbi viiakse põhjalik väliste ohutegurite analüüs, sh sõjaliste riskide hindamine. Päril piirialad on välistatud.

Küsimus: Mis on riigi eriplaneeringu ülesanne ja mis saab pärast sobiva asukoha leidmist?

MKM: Riigi eriplaneeringu ülesanne on leida üks sobiv asukoht, misjärel peab olema arendaja, kes soovib jaama ehitada. Tuumaenergia ja ohutuse seadus kirjeldab tuumajaama ehitamise taotlemist, lubamist ja Riigikogu heakskiidu vajadust.

Küsimus: Kas järgmine Riigikogu võib otsustada, et tuumaenergiat ei ole vaja ja kogu protsess lõpeb?

Fermi: Sellist võimalust ei saa täielikult välistada, sest poliitikutel on otsustamise õigus. Praegune indikatsioon ei viita protsessi peatamisele. Riiklik regulaator hakkab lube menetlema ja järelevalvet tegema ning protsessi nõustab Rahvusvaheline Aatomenergiaagentuur. Tuumavaldkond on rahvusvaheliselt tugevalt reguleeritud ning üksnes arendaja enda äranägemise järgi tegutseda ei saa.

Küsimus: Kas tuumajaamaga kaasneb kohaliku kasu tasu sarnaselt tuuleenergeetikaga?

MKM: Tuumajaamaga seotud kohaliku kasu tasu on seaduses käsitletud. Täpsemalt eristatakse vahetut jaama mõju ja laiemat piirkondlikku kasu.

Kommentaar: Minu maad läbiva kõrgepingeliini eest saadav 23 euro suurune tasu ei ole tegelik kasu ning maa kasutamise piirang on oluline.

MKM: Liinidega seotud tasude küsimus on maaomanike ja Eleringi vahel.

Küsimus: Kes oleks kavandatavate elektriliinide omanik?

Fermi: Jaotlast väljaminekuni on ühendus arendaja käsitleda ning edasi on küsimus liiniomanikus. Täpne omandisuhe vajab edasises lahenduses täpsustamist.

Küsimus: Millist kasu saavad kogukond ja vald ning millest see kasu algab?

Fermi: Piirkonda lisanduvad töökohad ning Fermi Energia hinnangul oleks otseseid töökohti umbes 200–300 ühe reaktori kohta. Lisaks tekivad kaudsed töökohad ja ehituse ajal vajadus kohalike teenuste järele.

Küsimus: Kas kohalikel inimestel oleks tegelikult võimalik tuumajaamas töötada?

Fermi: Tuumajaamas ei ole enamik töökohti tuumafüüsikutele, vaid ligikaudu 80% ametikohtadest sarnanevad Eesti soojuselektrijaamade tehnikute, energeetikute ja inseneride töödega. Vajalik oleks väljaõpe ning taustakontroll, sest töötajad peavad olema usaldusväärsed. Uue tööstuse rajamisel on piirkonna inimestel võimalik väljaõppe kaudu karjääri alustada ja hiljem keerukamatele ametikohtadele liikuda. Lisaks püsitöökohtadele vajatakse inimesi ka ehitustööde ajal.

Küsimus: Kui kaugel on Kanadas sama tehnoloogiaga reaktori rajamine?

Mihkel Loide Fermi Energia AS (edaspidi Fermi2): Kanadas ehitustööd käivad ning mainiti reaktori vundamendi alumise kihi ja reaktorišahti tööde edenemist. Täpne viimane seis ei ole hetkel teada, kuid ehitus edeneb.

Küsimus: Kas kavandatav reaktor on Soome Olkiluoto analoog?

Fermi: Tegemist ei ole Olkiluoto tüüpi reaktoriga, vaid GE Hitachi BWRX-300 keevaveereaktoriga, mida kavandatakse ka Kanadasse. Keevaveereaktori tehnoloogia on Põhjamaades kasutusel ning valitud lahendus on väiksem edasiarendus, mitte ainult paberil olev uusarendus. Kavandatav reaktor on 300 MW võimsusega, selle reaktorihoone on ligikaudu 35 m maa all ja 35 m maa peal ning komponentide ja kütuse tarneahel on olemas. Eeliseks on moodulitest kokkupanek, lühem ehitusaeg ning passiivsed ohutuslahendused.

Küsimus: Kas jaamast oleks võimalik vedada otseühendus näiteks suurele tööstustarbijale nagu Estonian Cell?

Marko Pomerants Powerhouse OÜ (edaspidi Powerhouse): Otseliinide regulatsioon on muutunud ning otseliini võimalikkus sõltub seadusest, majanduslikust põhjendatusest ja tarbija suurusest.

Küsimus: Millised ohtlikud jäätmed tekivad ja kas jäätmed piirduvad ainult madalaktiivsete jäätmete hoonega?

Fermi: Tuumajaamas tekib madal-, kesk- ja kõrgradioaktiivseid jäätmeid ning kõige rohkem tekib mahuliselt madalradioaktiivseid jäätmeid. Kõik sellised jäätmed käsitletakse radioaktiivsete jäätmetena, pakendatakse ja ladustatakse vahepeal jaama territooriumil.

Küsimus: Kui palju madalradioaktiivseid jäätmeid tekib?

Fermi: Ühe 300 MW reaktori kohta tekib 60 aasta jooksul ligikaudu 5000 m³ madalradioaktiivseid jäätmeid. Madalradioaktiivsete jäätmete vaheladustamiseks on jaama territooriumile ette nähtud eraldi hoidla, ladu ja töökoda.

Küsimus: Kuhu jäätmed lõpuks jäävad?

Fermi: Lõpliku jäätmete asukoha valib riik eraldi planeeringuga ning operaator hakkab jäätmefondi raha koguma juba esimesest toodetud megavatt-tunnist. Jäätmete tekitaja vastutab vahepealse ohutu ladustamise ja lõppladestamiseks vajaliku rahastuse eest.

Küsimus: Mis saab kasutatud tuumkütusest?

Fermi: Kasutatud tuumkütus jahutatakse esmalt reaktori kõrval basseinis kuni viis aastat, seejärel pakendatakse ja vaheladustatakse samuti jaama territooriumil. Edasine lahendus sõltub riigi strateegiast, sh võimalikust ümbertöötlemisest või lõppladestamisest.

Küsimus: Kas Eestis on võimalik kasutatud tuumkütust maapõue lõppladestada?

Fermi: Eestis on vaadatud maapõue lõppladestamise võimalust ning Fermi Energia hinnangul võiks väiksema jäätmemahu tõttu sobida puuraugu meetod. Näiteks kapslitesse pakendatud jäätmete paigutamine ligikaudu 1,5 km sügavusele ja puuraukude sulgemine.

Kommentaar: Viru-Nigula piirkonnas seisab vana tuulik, mille jäätmete eemaldamisega ei saada hakkama. Kas siin ei või samamoodi minna?

Fermi: Tuumavaldkonnas tuleb jäätmelahendus kavandada algusest lõpuni ning selleks tuleb raha koguda ette.

Küsimus: Kui elektrit on puudu ja hind kõrge, miks seisavad osa tuulikuid kasutusesta?

Fermi: Seda olukorda ei oska kommenteerida, sest see ei ole ka arutelu teema. Tuumajaam on baasvõimsus, mis katab püsivat elektrivajadust.

Küsimus: Milliseks võiks kujuneda tuumajaama elektrihind?

Fermi: Tulevast elektrihibda ei oska täpselt ennustada, sest see sõltub turust, pakkumisest ja nõudlusest. Fermi Energia on oma arvutustes käsitlenud suurusjärku 90–100 eurot megavatt-tunni kohta. Tähtis on energiajulgeolek ja baasvõimsuse olemasolu. Kui odavamad tootmist juurde ei ehitata, ei ole põhjust eeldada elektrihibna langust.